

в межах 18,3-20 колосків в колосі, серед представників малопоширених видів 20 колосків в колосі спостерігалась в *T. macha* та сорту спельти Зоря України; 21 колосок в колосі відмічено ще в одного сорту спельти Frankenkorn, а найвищий показник впродовж років спостережень відмічено в зразка *T. compactum* – 21,4 колоски в колосі.

Список літератури

1. Гончаров Н.П. Сравнительная генетика пшениц и их сородичей: Монография. Изд. 2-е испр. и доп. Сиб. отд-ние, Ин-т цитологи и генетики РАН. Новосибирск: Акад. изд-во «Гео», 2012. 523 с. ISBN 978-5-904682-90-3.
2. Державний реєстр сортів рослин придатних для поширення в Україні на 2018 рік (State register of plant varieties suitable for dissemination in Ukraine in 2018). Retrieved from <https://www.profihort.com/wp-content/uploads/2018/07/5b488e7b71efe.pdf>
3. Моргун В.В., Січкач С.М., Починок В.М., Голік О.В., Чугункова Т.В. Аналіз структури продуктивності колекційних зразків малопоширених видів пшениці // Фактори експериментальної еволюції організмів. 2015. Т. 16. С. 136-140.
4. Пшеницы мира: Монография / Дорофеев В.Ф., Якубцинер М.М., Руденко М.И. и др. Л.: Колос, 1987. 487 с.
5. Шелепов В.В., Чебаков Н.П., Вергунов В.А., Кочмарський В.С. Пшеница: история, морфология, биология, селекция. Мироновка: Мироновская типография, 2009. 580 с.

УДК 631.35.02.11

Коломієць А. М., здобувач вищої освіти*
Державний біотехнологічний університет
e-mail: nasty.kolomiets3323@gmail.com

ІНТРОДУКЦІЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ В СЕЛЕКЦІЇ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ З КИТАЮ

На сучасному етапі для сільського господарства є необхідним створення нових сортів та впровадження інтродуцентів з метою розширення і поліпшення існуючого асортименту вихідного матеріалу. Одним з найважливіших завдань селекції озимої пшениці є створення ранньостиглих, короткостеблових, стійких до хвороб, високоврожайних сортів озимої м'якої пшениці.

Основною метою досліджень було вивчення генетичного потенціалу інтродукованих з Китаю ліній м'якої озимої пшениці, оцінка перспективних зразків для використання в селекційних програмах. Предмет досліджень: використання в селекції вихідного матеріалу пшениці озимої з Китаю, вивчення ранньостиглості, елементів продуктивності, куцистості, стійкості до хвороб китайських зразків.

*Науковий керівник – Турчинова Н. П., канд. с.-г. наук, доц.

Досліди проводились з китайськими зразками пшениці, які представляють великий науковий інтерес для селекції. Зразки китайської пшениці виділяються невибагливістю до умов вирощування, ранньостиглістю, багатоквітковістю, і гарною схрещуваністю з видами-сородичами пшениці. Насіння різних сортів було отримано з Національного центру генетичних ресурсів рослин України, форми китайських сортів отримані по обміну з китайськими колегами. Експериментальний матеріал одержано в результаті досліджень, виконаних на кафедрі генетики, селекції та насінництва, а також на дослідному полі Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва (нині ДБТУ) у 2019-2021 роках. У середині травня проводилась гібридизація озимої пшениці – до 5 червня. З 10 по 25 червня була проведена гібридизація ярої пшениці. Під час досліджень використовували польові та лабораторні методи. Польові дослідження проводились впродовж 2019-2021 рр. згідно вимог польового експерименту. В лабораторних умовах за допомогою біометричного методу визначався рівень продуктивності головного колосу у рослин.

Протягом 2019-2021 рр. була проведена оцінка 20 сортозразків. Аналіз ранньостиглості досліджуваних зразків дозволив виділити унікальний зразок пшениці Юй Хань 040, який виколошувався в середньому на 14 діб раніше за сорти-стандарт. Це дозволяє рекомендувати його для селекційного використання в якості надраннього. Більшість із досліджуваних зразків відзначалися ранньостиглістю, 10 з них виколосилися на 8 діб раніше стандартів. Отримані дані свідчать про доцільність використання зразків з Китаю в селекційних програмах, спрямованих на скорочення вегетаційного періоду пшениці озимої.

За висотою рослини більшість зразків виявилися нижчими за стандартні сорти. Так, зразки Юй Хань 040, Лу Май 116, Ужин Синь 6178, 99-4425, Юй Хань 127 за висотою поступалися стандартам на 11-13 см, що свідчить про можливість подальшого використання цих зразків в селекції на короткостебловість, що є важливою ознакою стійкості до вилягання.

Максимальний бал по стійкості (9 балів) до борошнистої роси отримали зразки Лу Май 116, ТХ-006, 0879-3-2, Чан 6878, Лун Цзянь 10, Юй Хань 127. По стійкості до іржі лише один зразок перевищував стандарти і мав стійкість на рівні 7 балів. Це зразок Юй Хань 127. За стійкістю до септоріозу відзначився зразок Лу Май 116 – 7 балів, та сорт-стандарт Досконала.

За стійкістю до вилягання дев'ять сортів показали максимальну оцінку в 9 балів, як і всі сорти-стандарт.

Слід зазначити, що частина досліджуваних зразків з Китаю була залучена до гібридизації. В результаті схрещувань нам вдалося отримати від 1 до 72 гібридних насінин. Зав'язуваність була досить низькою і становила від 0,65 до 38,3%. Причиною цього були несприятливі погодні умови під час проведення схрещувань.

Таким чином, в результаті проведених досліджень, ми рекомендуємо широко використовувати в селекційних програмах сорти з Китаю Юй Хань 040, Лу Май 116, Ужин Синь 6178, 99-4425, Юй Хань 127, ТХ-006, 0879-3-2, Чан 6878, Лун Цзянь 10, як джерела ранньостиглості, стійкості до вилягання та хвороб.